

Titel: Angaaende en taabelig Vigtighed lige over for mig og den Opfattelse af Christendom, som jeg gjør kjendelig

Citation: "Angaaende en taabelig Vigtighed lige over for mig og den Opfattelse af Christendom, som jeg gjør kjendelig", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-atv-kom-root.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **Angaaende en taabelig Vigtighed ... som jeg gjør kjendelig** : Artiklens to dele tager udgangspunkt i F.L.B. Zeuthens artikel »Aand og Bogstav« (209,47). Zeuthen besvarede artiklen i *Polemiske Breve imod Dr. Søren Kierkegaard*, hvoraf nr. 1 (af 3) udkom 13. juni 1855, hvilket straks gav SK anledning til i en ikke benyttet artikel at resumere sagen (jf. *Pap.* XI 3 B 142). – **lige over for**: i forhold til. – **gjør kjendelig**: gør synlig, tydeliggør.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 1

◀ **engang** : én gang for alle.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 7

◀ **theologisk Candidat** : SK blev teologisk kandidat i 1840.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 9

◀ **som andre** : dvs. så godt som andre.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 9

◀ **derhos** : desuden, tilmed.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 10

◀ **snart en gammel Forfatter** : SK regner som regel *Enten – Eller* fra 1843 som forfatterskabets begyndelse.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 10

◀ **Pseudonymen Joh. Climacus** : SK brugte pseudonymet Johannes Climacus som forf. til *Philosophiske Smuler* (1844) og til *Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift* (1846). Her sigtes til det sidste værk (185,23).

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 22

◀ **tale om, at jeg mangler Skarpsindighed** : se Zeuthens afhandling, s. 351, hvor det erklæres, at SK ikke er skarpsynet nok (209,47).

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 40

◀ **vistnok** : sandelig, visselig.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 43

◀ **Dr. Zeuthen. Han har, som det synes ... læst f. Ex. i »Afsluttende Efterskrift«** : Der hentydes til *Ugeskrift for den evangeliske Kirke i Danmark*, udg. af J.M.L. Hjort, hvori Zeuthen skrev flere omfattende artikler, der løb over flere numre. I bd. 5, 1855, findes »Aand og Bogstav« med undertitlen »En Afhandling af Mag. Zeuthen«, i sidste kap. ændret til »En Afhandling af Dr. Zeuthen«; den 10. maj 1854 blev magistergraden konverteret til doktorgraden. Zeuthens afhandling med dens fire kapitler udstrakte sig som følger: I i nr. 1, den 5. jan. 1855, s. 7-14; II i nr. 6-7, den 26. jan. 1855, s. 89-108; III i nr. 11-12, den 16. feb. 1855, s. 169-183; IV i nr. 21, den 20. april 1855, s. 329-334, og nr. 22, den 27. april 1855, s. 337-352. I en note til kap. II. bemærkes: »Medens Een klynger sig til Bekjendelsens Bogstav for alene deraf at lære, hvad en Christen har at troe til Salighed, klynger en anden (Søren Kierkegaard) sig til Skriftens enkelte Bogstav for deraf at lære, hvad en Christen har at gjøre. Begge gaae paa deres extreme Standpunkter meer eller mindre glip af Aanden, og derved bliver deres Lærdom *usund*, hvor mange aandelige Kræfter der end kunne være virksomme. S. K. siger i sit Skrift 'Til Selvprøvelse': Det er kun altfor let at forstaae Fordringen, som er indeholdt i Guds Ord ('Giv alt dit Gods til de Fattige', 'naar En slaaer Dig paa din høire Kind, vend den venstre til' osv.) – Alt ligesaa let at forstaae som den Bemærkning: det er godt Veir idag. – Han har fremfor Alt i sin sidste Fremtræden forvansket Christendommen ved at gjøre det, som i ethvert Tilfælde kun kan være det Secundaire, Consecutive, til det Primaire, Constitutive, ved at give *Lidelser* den Plads, som kun kan tilkomme *Troen*. En Lidelsernes Retfærdighed er som Gjerningernes«, s. 90. På de sidste seks sider af kap. III (»Om Bogstavet som Betingelse for Indsigt i Christendommens Aand«, s. 177-183) diskuteres SK: »Er hvad her er sagt end ikke nyt, saa finder jeg dog, at det er i høi Grad anvendeligt, og at det derfor behøvede at bringes i Erindring, navnlig med Hensyn til Dr. Søren Kierkegaards Angreb, der har sat Saamange i Bevægelse og unægtelig har den Fortjeneste, at det har bragt en Gjenstand, der ikke vedkommer denne Verden, til Omtale blandt Mennesker og paa Steder, hvor ellers kun verdslige Ting forhandlede. Jeg vil maaskee i den sidste Deel af denne Afhandling faae Leilighed til at udtale noget Mere om denne Sag, som ligger mig paa Hjerte at sige. Men til den Gjenstand, som her haves for, hører det ogsaa at sige Noget desangaaende, thi det er jo just det N. T.s Ord, hvorpaa K. beraaber sig med Hensyn til hvad han vil gjøre gjældende«, s. 177f. Herefter følger en gendrivelse af de bibelsteder, SK lægger til grund for sit angreb, og kapitlet slutter: »Om Biskop

Mynster tænker jeg at faae Leilighed til at tale noget i næste Afdeling. Hvad K. har dømt om ham, troer jeg ikke er saaledes meent, som det er sagt, men hvortil skal dog den forventede [fordrejede] Tale især i et Dagblad for Alle! Den sande Viisdom siger hos Salomon, Ordspr. 8,8.: 'Ligefrem ere alle min Munds Ord; der er intet Fordreiet eller Forvendt i dem', men K. er mig nu en saadan Ironiker, at jeg maa tænke paa hine 'ukjendelige Grave, som Menneskene gaee over, og vide det ikke' og hvori de derfor kunne [kan] falde« [Note: »Jeg hører til dem, der har været begejstret over Adskilligt af hvad K. tidligere har skrevet, men nu har jeg ikke haft Anledning til at tænke derpaa. Det er en vigtigere Sag, en ganske anden Sag, hvorom Talen nu er. Han er mig iøvrigt et ualmindeligt Beviis derpaa, hvorledes det ikke er den Aand, som gjør aandrig, men kun den, som gjør ydmyg og oprigtig og sandru, der forstaaer at bruge Skriftens Bogstav for derigjennem at finde eller at vise Christendommens Aand og dens Fordringer«, s. 183. I kap. IV stikkes atter til SK i en note, hvori det bemærkes, at middelalderens højeste dyd, der var ydmyghed, blev overdrevet til ydmygelse og »legemlig Spægelse«, kun for at skjule hovmodet: »Paa denne Vei er det, Dr. Søren Kierkegaard hos os bevæger sig med mange af sine Paastande«, s. 342. Afhandlingen afsluttes med inddragelse af SK, hvor Zeuthen har fået slået fast, at biskop Mynster var et sandhedsvidne: »Derved bliver det, trods alle Dr. Søren Kierkegaards Anstrængelser i 'Fædrelandet'. Han dømmer kun om Sagen som den, der er begavet med et afgjort 'Politi-Talent', men ikke som den, der er skarpsynet nok til at erkjende, at det, hvorpaa det efter det N. T.s Fordring kommer an, er noget ganske Andet end *udvortes* Armod [Note: Han [SK] siger, at Christendommen kræver Armod. Han overseer Situationen ved de derhen hørende Udtryk i N. T. (...) K. isolerer de negative Udtryk i det N. T., abstraherer dem fra de positive og danner sig deraf en uhistorisk Christendom] eller *udvortes* Lidelser eller deslige. Disse Ting maae efter det N. T.s Lære ansees som Tilfældigheder med Hensyn til Tilstedeværelsen af et sandt christeligt Sindelag, men Sindelag, Hjertelag (forsaavidt det giver sig tilkjende i Andet end i Legemets Spægelse og deslige) synes overhovedet at være den Kierkegaardske Christendom ligesaa uvedkommende, som det er 'Politiet' overhovedet uvedkommende. Jeg nægter imidlertid ikke, at jeg ikke sjelden læser K.s Artikler i 'Fædrelandet' til Opbyggelse, forsaavidt som, hvad han tillægger en absolut ubetinget Sandhed, det har dog, om jeg saa maa sige, en Modsætnings-sandhed, nemlig som en Modgift mod Verdsligheden, og hvad jeg ikke skal gjøre, fordi K. kræver det eller *lader* det N. T. kræve det, det skal jeg dog gjøre, naar Herren kræver det, og jeg veed ikke, naar dette kan skee. Det er godt at tænke sig ind i saadanne mulige Tilfælde. 'Havde Du krævet det, Herre og Forløser! da vilde jeg have forladt *alle Ting* for at følge dig', sagde Biskop Mynster i Prædikenen, hvormed han tiltraadte Sjellands Bispestol. Dette ubetingede Sindelag mod Herren, maae Alle have, i hvis Christendom der virkelig skal være Religion«, s. 351f. – **Dr. Zeuthen:** Frederik Ludvig Bang Zeuthen (1805-74), da. præst og forf.; cand.theol. 1826, filosofisk magister 1833, virkede fra 1835 som sognepræst, fra 1849 i Sorø. Han havde et filosofisk-teologisk forfatterskab bag sig, som talte skrifter som *Menneskets moralske Selvstændighed. Et filosofisk Forsøg* (1832), *Om den christelige Tro i dens Betydning for Verdenshistorien* (1838), ktl. 259, *Humanitet betragtet fra et christeligt Standpunkt, med stadig Hensyn til den nærværende Tid* (1846), ktl. 915, jf. også næste kommentar; hertil kommer en række større og mindre afhandlinger i diverse tidsskrifter, ikke mindst i *Ugeskrift for den evangeliske Kirke i Danmark*. Under SKs angreb på kirken udgav han *Polemiske Breve imod Dr. Søren Kierkegaard*, nr. 1- 3, ktl. 2190, hvoraf det første udkom 13. juni, det andet 5. juli og det tredje 6. okt. 1855. – **»Afsluttende Efterskrift«:** *Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift* (185,23); et værk, som ikke mindst blev kendt i debatten om tro og viden i 1848-51.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 47

◀ **der, i Egenskab af Forfatter ... om Beskedenhed og Ydmyghed** : Der sigtes til F.L.B. Zeuthens disputats for magistergraden, *De notione modestiæ, inprimis philosophicæ* [Om begrebet beskedenhed, især filosofisk set] samt dennes seneste afhandling *Om Ydmyghed*, Kbh. 1852, ktl. 916.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 58

◀ **forskyldte** : gøre sig skyldig i.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 61

◀ **»Ensidighed«** : hentydning til noten s. 183 i Zeuthens afhandling, hvori SK beskyldes for den ensidighed at forcere ydmyghed til ydmygelse (209,47).

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 62

◀ **Biskop Mynster** : 123,1.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 72

◀ **Biskop Martensen** : 123,5.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 72

◀ **charmant** : på en indtagende, fortryllende måde.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 73

◀ **bedaaere** : bedrage, narre.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 73

◀ **kjendes (...) at være** : dømmes at være, opfattes el. erkendes som.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 79

◀ **fægter jeg for et Phantom** : kæmper jeg for et fantasibillede, en illusion.

I trykt udgave: Bind 14 side 209 linje 80

◀ **Een, jeg tager med mig** : sigter til det populære spil gnav el. vekselspil, hvor brikernes (el. kortenes) værdi bestemmes af forskellige figurer og tal: gøgen, dragonen, katten, hesten, huset, tallene (12-1), ringen (el. 0), potten, uflen (laveste værdi) og narren (fungerer som joker). Fra en pose med to sæt af samtlige 21 brikker trækker spillerne efter tur en brik, som efter bestemte regler kan byttes med sidemandens; det gælder om ikke at ende med at have den laveste brik. Hvis en spiller har brikken med 'narren', kan han 'stå ferm', dvs. stå fast og nægte at bytte, hvis han får tilbudt den anden 'nar' i bytte. Brikken 'nar' har nemlig den ret, at såfremt de begge to er i spil, får hver af de to spillere, der har en 'nar', en streg lagt til de tre streger, hver spiller fik ved spillets begyndelse. Findes derimod kun den ene 'nar' i spil, mister ikke blot ejeren af den en streg, men det gør også den spiller, der sidder med den dårligste brik. Når der kun er to spillere tilbage, kan den, der har 'narren' altså 'stå ferm' på den, hvis han stadig har to streger og hans modspiller kun én streg, for 'narren' tager altid én med sig, med mindre modspilleren har 'gøgen'. Se S.A. Jørgensen *Nyeste dansk Spillebog*, 2. udg., Kbh. 1802, s. 360-364.

I trykt udgave: Bind 14 side 210 linje 1

◀ **April 1855** : I kladden har SK skrevet »29 April 55.« (Pap. XI 3 B 235,5).

I trykt udgave: Bind 14 side 210 linje 5

◀ **har nu ogsaa »Evangelisk Ugeskrifts« Dr. Bartholo (Zeuthen) ... til hvilke jeg har tiet** : Der sigtes til det anonyme indlæg i *Kjøbenhavnsposten*, nr. 109, den 12. maj 1855, der lyder: »Et saa utaaeligt Hovmod, som Hr. Søren Kierkegaard nu i en Række aphoristiske Artikler i 'Fædrelandet' har udtalt, har man neppe nogensinde før seet Mage til i den danske Journalpresse. Det er den officielle Christendom, han har paataget sig at ødelægge ved at bevise, at den staaer i Modstrid med det nye Testamente, at dens Forkyndere, Præsterne, ikke kunne [kan] staae Prøve for denne Maalestok. – Hvem har vel nogensinde tvivlet derom? Men hvem har vel ogsaa turdet fordre det? Hr. Kierkegaard – der som Pharisæeren kaster sig paa Knæ for Mængdens Øine i det 'Fædr.'ske Tempel og takker Gud for, at han ikke er som en af disse Toldere! Han vil ikke have den officielle Christendom forbedret, nei, han vil have den omstyrtet, og triumpherende over at de Geistlige ikke have svaret paa hans Opfordringer, er han stolt af det Resultat, han mener at have opnaaet. – Han har dog vistnok [visselig] kun Aarsag til at være stolt af at have arbejdet for Catholiker, Mormoner og andre Secterer, og af at være bleven tiljublet af dem, der sætte Religionsfriheden i at være fri for al Religion. Men hvad Præsternes Taushed angaaer, saa burde han dog ikke hovere derover, førend han havde besvaret, hvad Andre, der ikke betragte Sagen fra Omvæltningens eller fra Nihilismens Standpunkt, maae ansee for væsentlige Indvendinger. Og dertil hører bl. a. Pastor Zeuthens Bemærkninger i Ev. Ugskr. Det er ikke nogen Paastand om at opfylde Idealets Fordringer; men det er det Spørgsmaal til Hr. Kierkegaard, hvorledes det vilde være gaaet med det menneskelige Samfunds Orden, med Civilisationen, dersom ikke Christendommen var bleven optaget af Staten, dersom der ikke var opstaaet en officiel Christendom og Christenhed? Denne Civilisation kan være daarlig nok og langtfra at fortjene den Roes, der navnlig ofte tillægges den i Søren Kierkegaards Organ; men enten man forkaster den eller ei, maa man tænke sig, hvad der skulde være traadt i Stedet for den, hvis den ikke var bleven baaret af den christelige Statsreligion. Med Forestillingen herom have ogsaa alle andre christelige Idealister beskæftiget sig, og ere derved bleve Socialister eller Utopister. Men Hr. Kierkegaard befatter sig ikke hermed; han tager intet Hensyn til Betingelserne for Staten eller det menneskelige Samfund; det er kun Udviklingens nuværende Standpunkt han holder sig til, og det er kun den Enkelte, sig selv, eller sin 'eneste Læser', han tager Hensyn til. Hvorledes han selv er kommen til dette Standpunkt – nemlig det at kunne tale saaledes, i et saadant Samfund – det er ham ligegyldigt, ligesom han ikke bryder sig om, hvad der vilde blive af det Samfund, der, som saadant, opgav Christendommen, selv om dette kun er en accomoderet Christendom. For den, der ikke tænker paa den Enkelte alene; for den, der ikke søger sin egen Retfærdiggjørelse i den almindelige Syndefuldhed, og vel endog mener, at denne bør vedblive, for at de enkelte Udvalgte kunne glimre saameget desbedre – for ham, sige vi, vil det altid gjælde om, at den officielle Christendom forbedres, at det christelige Princip i Staten og i Samfundsordenen kommer til høiere Anerkjendelse og Anvendelse end hidtil – men han vil ikke som Søren Kierkegaard fordømme og forkaste denne Christendom og Christenhed.« – **Dr. Bartholo (...) takkende Basil**: 137,8.

I trykt udgave: Bind 14 side 210 linje 12

◀ **phantastisk** : illusorisk.

I trykt udgave: Bind 14 side 210 linje 23

◀ **Skriverkarl** : egl. person, der er udlært til skriverarbejde på et kontor, brugt nedsættende om en, der skriver.

I trykt udgave: Bind 14 side 210 linje 34

◀ **13de Mai 55** : dvs. dagen efter, at den anonyme artikel mod SK blev offentliggjort (210,12).

I trykt udgave: Bind 14 side 210 linje 49